

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja gazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNO, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčynienia ad 9 ran. da 4 hadz. wieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Biel. KRYNICA kaštuje na hod—4 zał., na ražoda — 2 zał., na 3 mesiacy—1 zał. Zahranicu ūdwaja daražej. Ceny abwiestak pawodle ūmowy.

ІДЗОЛЁГЧВЫ ПАДЗЕЛ СЯРОД б. ГРАМАДАЎЦАУ.

(Ad nashaia bařanavickaia kařespandenta).

Абсэрвуючы жыцьцё Бара-
навіцкага павету і далейшых ваколіп, можна заўважыць вялікі ідэолёгічны падзел пасярод быў-
ших грамадаўцаў.

Калі была «Грамада», яна захапіла бадай увесь наш павет і, трэба сказаць праўду, пацягнула за сабою масы. «Грамада» ў сваёй дзеяніасці выстаўляла на чало ўсіх дамаганьняў соцыяльных патрэб беларусаў і апро-
ч гэтага моцна адзначала сваю арыентацыю на Расею. На на-
цыянальныя патрэбы беларусаў, як народу, «Грамада» зварочва-
ла мала ўвагі, ішло ей пераду-
сім аб тое, каб скамунізаваць масы, каб кінуць гэтых масы ў абняці Масквы, а тагды —
ўсё будзе добра...

Ясна, што такая праграма „даразнага“ ратунку не магла даць беларускаму народу трывальных, позытыўных рэзультатаў. Праўді, народ мясцамі скамуні-
зваўся, пачаў аглядацца на Маскву, як на сваю заступніцу, пачаў арганізацца, думаючы, што ўсходні „дзядзька“ зараз-
жа падаць руку помачы і на-
ступіць доўга-чаканае шчасце. Тымчасам праходзілі месяцы і гады і „шчасце“ ня прыйшло. Болей таго, прыйшло няшчасце, бо польскія турмы пачалі напаў-
няцца сотнямі і тысячамі ня-
шчасных людзей, якія так і не дачакаліся помачы з усходу і абяцанай «перамене».

Што ўсе гэныя абяцанкі бы-
лі толькі пустым словам, най-
лепш відаць цяпер, пасля за-
ключэння дружбы паміж Саветамі і Польшчай і пасля ары-
шту павадыроў «Грамады» ў Мен-
ску. Цяпер многім адкрыліся вочы на ўсю фальшивасць та-
гачасных абяцанак, але тагды ім верылі. І ня толькі верылі, але ўшлі нават у турму і цяр-
пелі за іх. Калі на гэтае запаўнянне польскіх турмай зварочвалі ўвагу арыштаваных ця-
пер у Менску павадыроў «Грамады», то яны заяўлялі, што «гэта нічога, што ідуць у тур-
мы, там прынамсі навучацца, як рабіць рэвалюцыю!»

І праўда, некаторыя яшчэ і дагэтуль «вучапца» ў польскіх турмах, як рабіць рэвалюцыю, некаторыя-ж ізноў „вучапца“ гэтага самага ў савецкіх турмах, а доля беларускага народу астала такую самую, цяжкою і беспрасветнаю.

Павадыры ў польскіх і са-
вецкіх турмах, а для народу што? Нічога! І гэта прымусіла

людзей зъмяніць свае пагляды на „Грамаду“.

Зъмена паглядаў адбываецца ўсьцік. Да апошняга часу можна было падзяліць быўших грамадаўцаў на тры групы: 1) та-
кіх, якія выракліся са страху ўсякай палітыкі і кажуць, што «мая хата скраю, нічога ні знаю»; 2) та-
кіх, якія зусім сталіся камуністамі і сябрамі КПЗБ і 3) та-
кіх, якія перайшлі ў польскую санацію. Гэтае зъявішча можна было спаткаць на вярхох, пася-
род б. павадыроў «Грамады», і ў нізах, пасярод сялянскай гушчи. Два апошнія кірункі (г. зн. камуністы і польска-беларуская санація) пачалі памі-ж сабою заўзятую барацьбу.

Спытае хто, чаму дзеянісць «беларускай» „Грамады“ давяла да такіх сумных рэзультатаў? Чаму яна не дала змагароў за свой народ і за свае ідэалы, а за чужыя? Чаму яе актыўныя групы пайшлі на службу чужым і чужой палітыцы?

А стала гэта таму, што «Грамада» была заснавана чужынцамі і з чужапкімі мэтамі; яна не давала народу нічога по-
зытыўнага беларускага; яна не прафіджала ў народзе нацыя-
нальной гордасці; яна вучыла яго, як здабываць лепшую долю сваім ўласнымі, беларускі-
мі сіламі; яна не дала яму мо-
чных эканамічных асноў праз кооперацію і сваё гаспадарчае жыцьцё, а яна навучыла наш народ аглядацца на «дзядзькоў», якія прынясуць яму шчасце... Вось будуть рэзультаты дзеянісці „Грамады“! Гэтыя рэзульта-
ты паглыблі гістарычны падзел у народзе на «Маскву» і «Варшаву», выявілі нястачу свайго нацыянальнага і гаспадарчага жыцьця, далі народу нейкае палітычнае бязволые — і навучылі служыць чужым.

Астаткі гэтакіх сумных рэ-
зультатаў відаць ня толькі ў старэйшых адзінках, але і пасярод моладзі. Нядаўна мне зда-
рылася гаварыць з гадунцом Віленскай Бел. Гімназіі. Гаворачы з ім, я ня мог надзівіцца ягонаму «нацыянальному ўсьве-
дамленню». Цьвярдзіў ён паміж іншым, што беларушчына — гэта «ерунда», што яна толькі рас-
палівае нацыяналізм, што лепш чытаць лекцыі або рефэраты ў польскай ці расейскай мове, што вучні Віл. Беларускай Гімназіі ў большасці дзяржавцаў гэтакіх паглядаў і г. д. Спытаўся я ў яго, ші хоць адзін паляк або расеяц адказаўся калі ад сваей

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja gazeta.

Гарэлка — вораг народу.

(3 наяды «Тыдня Цвярэзасці»).

2—9 лютага сёл. году — гэта «Тыдзень Цвярэзасці». У іэты час байдай усе цывілізаваныя народы праз адпаведныя свае арганізацыі, а так-же розным іншым способам, праводзяць ідэю цвярэзасці. П'янства, як і ўсякае іншае зло, у большай ці ў меншай меры ёсьць усюды і ўсюды съведамыя гэтага людзі ваююць з ім.

Гісторыя чалавечтва вучы нас, што людзі ад раніцы свайго культурнага развою ўжо зналі адуроучыя сродкі, да якіх належала і алька-
голь. П'юць людзі алька-
голь съпярша пераважна заты, што ён, адуроучы розум, пазвале ім забыцца аб шэрым штодзённым іх жыцьці, а пасля, калі людзі да алька-
голю прывыкнуць, п'юць яго, бо ня могуць устрымашца.

Найлягчэй п'янства пашыраецца там, дзе пануе цемната і неда-
статак культуры. Дзеецца гэта за-
тым, што цёмныя людзі не разу-
меюць тых страшных скуткаў, якія з сабой прыносяць чалавеку п'янства.

На вялікі жаль, справа цвярэ-
засці сярод беларусаў у нашым краі выглядае ня добра. П'янства ў нас пашырана значна. Ува ўсей Польскай Рэспубліцы выглядае яно тэтак: у 1930 31 г. людзі працілі 820 мільярд злотых, у 1931-32 — 820 мільёнаў, у 1932-33 — 640 мільёнаў. П'янства, як бачым, у мінульым го-
дзе ў Польскай Рэспубліцы зъмен-
шылася, але ўсёжтакі працілых бы-
ло аж 640 мільёнаў злотых. Гэта знача, што на кожнага грамадзяніна прыпадае якіх 20 зал. у год, а калі ўсія зям'ю, прыкладам з пяці чалавек, дык на сям'ю ў год вы-
падае сто зал. працілых. Але не забываймо, што ў гэтым ліку няма самагонкі, якой людзі сінъня ў мно-
гіх місцох праста заліваюцца, а

кали-б палічыць, на сколькі яе вы-
піваецца, дык вышла-б на асобу ня-
двацца зал. у год, а знача больш.

І няма што сябе пацяшаць, што гэныя лічбы больш стасуцца да іншых народаў у Польшчы, чым да беларусаў. Знаем нашу вёску і съмела можам цвердзіць, што ў справе п'янства беларус не канечна мае быць на апошнім канцы. Розныя сямейныя ўрачыстасці, а саб-
ліва вясельлі і разбой на іх нашай моладзі, вымоўна аб гэтым гаво-
раць!

Тымчасам як-же вялікую шкоду рабіць алька-
голь нашаму народу! Цямната страшная залягае беларус-
ская сяло, — мала там чытаюць газэт і книжак, мала рупяцца аб палепшаныне гаспадаркі, ня думаюць аб поступе духовым і матэр'-
альным, бо ня маюць на гэта ўсё грошаў. Так, ня маюць беларусы грошаў на тое, ад чаго залежыць лепшае жыцьцё іх, будучыя наро-
ду, а ёсьць гроши на гарэлку, якая руйнуе душу і цела беларуса і леп-
шую будучыню народу.

Час, вялікі час, зъяўрнуць нам увагу на справу барацьбы з п'янствам сярод нашага народу і на справу пашырэння сярод яго цвя-
рэзасці. На жаль, дагэтуль няма ў нас дзеля гэтай мэты адумысловых арганізацый, дык няхай на ні-
ве народнай цвярэзасці працаюць самі съвітлышы нашы вясковы і няхай ім дапамагаюць нашы ін-
тэлігенты, спатыкаючыся з вясковым насељніцтвам.

Першай баявой задачай гэтай працы — зъяўляецца пашырэнне съведамасці сярод беларускага на-
роду аб страшэннай шкоднасці гарэлкі для жыцьця нашага духо-
вага і матэр'яльнага і заахвочван-
не да цвярэзасці.

M. B.

Гляньце праўдзе ў вочы!

(Ad nashaia kařespandenta з Слоніма).

У нумары 22 віленскага «Sło-
wa» з 24.I.1934 г. надрукавана ка-
рэспандэнцыя Галіны Гэрубовічавай пад загалоўкам „Dwie kartki ze Słoniemsczyzny“. У гэтай карэспандэн-
цыі пані Гэрубовічова, апісваючы аб слонімскім паўстанцу 1863 г.

Лукашэвічу, піша і аб сучасных на-
строях нашага сялянства.

Гэная панячка або не змагла дагледзіць настрой ѿ сярод беларус-
скага праваслаўнага сялянства Сло-
німшчыны, або бацца глянуць праўдзе ў вочы і піша, каб зака-

мовы ў імі інтарнацыянальных ідэалаў і пачаў чытаць лекцыі і рефэраты, на прыклад, у беларускай мове? На гэта мне той „маладзец“ нічога не адказаў, бо й ня меў чаго адказаць, але гэта знак, што дзейнісць пана Астроўскага, разам і грамадаўца і санатара, прыносіц «пажаданыя» плады: яго гадунцы ўважаюць, што чытаць лекцыі ў пабеларуску — гэта нацыяналізм, а чытаць паполь-
ску ці парасейску — гэта ўжо ня ёсьць нацыяналізмам. — Палі-
тыка служэння не бяздольнаму беларускаму народу, а сільным гэта-
гата съвету пераходзіць ад „узгадаваўцы“ да гадунцоў. Такое «узгадаванье» дае беларус-
каму народу ня стойкіх ба-

рацьбітоў, а слуг і рабоў нашым дужым суседзям.

Такое самае «узгадаванье» дала і „Грамада“. Дзеля гэтага ўсе лепшыя сыны нашага народу, зразумеўшы цяпер пахібы „Грамады“, а так-же ўбачыўшы на дзеле, якое «шчасце» далі Саветы павадыром грамадаўскага руху, стараюцца цяпер узысьці на дарогу систэматичнай і пляновай працы на карысьць не «дзядзькоў», але свайго Беларускага народу, іншымі славамі — ўзыходзіць на свой народны шлях. Такім парадкам з быўшых сяброў „Грамады“ творыцца яшчэ адзін кірунак — народніцкі.

Баřanauški.

лыхаць і сябе і сваіх аднадумцаў.

З гэтай карэспандэнцыі даведаемся, што ў Слонімшчыне полё-
нізацыя беларускага насельніцтва
йдзе поўнай парай, а тлумачыць
гэта пані Г. раптоўнай прыхільна-
сцяй беларусаў да польшчыны.
Паводле пісаніны пані Г. ужо поль-
скія вучыцялі не запісваюць бела-
рускіх дзяцей, што яны беларускай
народнасці, бо зъмяніўся кірунак
урадавай палітыкі ў гэтай справе.
Цьвердзіць так-жа пані Г., што бе-
ларускае сялянства, асабліва мо-
ладзь, проста масава запісваецца
у польскія арганізацыі, бо ўжо
моцна пранялася польшчынай і
польскай культурай.

На жаль для пані Г. — ня тое ёсьць у жыцьці, што ў фантазіі. Каб убачыць сапраўднасьць, трэба з адвагай глянуць праўдзе ў вочы. А гэная праўда выглядае гэтак:

Настроі сялянства ў Слонім-
шчыне да польшчыны агулам шы-
рока і глыбока апазыцыйныя. Не
малая яшчэ бродзяць па нашых
сёлах сымпаты і да Масквы; пад-

Sprawa ćwiarzości u Niezależnej Litwie.

Jak wiedama, ad 2 da 9 luta h
siol. h. pypadaje „Tydzień Ćwiaroza-
ści”. Z prycyny hetaha tydnia, wilens-
kaja litoūskaja hazeta „Vilniaus Ry-
tojus” (Nr. 9, 31.I. siol h.) padaje
cikawyja wiestki ab pracy na niwie
baračby z alkaholem i pašyrańia
ćwiarozaści ū Niez. Litwie. Uwažajem,
što paznańie henaj pracy budzie ka-
rysnym i dla nas i dzieła hetaha wie-
stki henyja z uspomnienaj hazety pie-
radrukouwajem dasłoūna.

„...Jak wiedama, — piša „Viln. Ryt.“, — u Litwie pieršy pačau zma-hacca z pjanstwam biskup Valančius. Bylo heta 75 hadoū tamu. U hetym časie pjanstwa ū Litwie bylo duža za-karaniūšysia. Badaj u kožnym dwary, miastečku i na rastajnych darohach byli karčmy, kudy zachodzili litoūcy i tam pili dzień i noč. Byū heta sa-praūdy strašny čas. Tady — z adnaho boku litoūcy pierarablalisia na rasiej-caū i palakaū, a z druhoha — niščyli swajo zdaroūje i tanuli ū biadzie i niastačy.

Ale biskup Valančius nia padaū ducham. Wynaradauleńnie litoūskaha narodu ion spyniau knižkami ū litoūskaj mowie, jakija sam pisaū i wyda-

трымлівають гэтыя ўплывы К.П.З.Б.
нелегальна з аднаго боку і ле-
гальна маскалі папы—з другога бо-
ку. Між гэтымі двумя сіламі, між
сабою варожымі, але згоднымі ў
кірунку маскоўлення души бела-
рускай, змагаецца з полёнізацый
і русыфікацыяй нацыянальна-ад-
раджэнскі рух.

Гэтага апошняга пані Г. не дагледзіла, а можа і відзець ня хоча, ц'вердзячы, што прад гэтым здалася, калі вучыцель падчас прапису насельніцтва запісваў усіх беларусамі, бо гэткі настрой быў быццам у гары, але цяпер усё зъмянілася і зъмяніўся настрой у гары.

Магчыма, што ў гары настрой і зъмяніўся (хочь прыхільным да нас ніколі і ня быў) алеў ў нізох, сярод беларускага сялянства, апавыдціны настрой адносна польшчыны не зъмякчэў, бо ў сапраўднасці паглыбіўся.

Дык глядзем праўдзе ў вочы,
кочь яна часамі каму бывае і ня-
прыемнай.

Інам Зарубець.

ćwiarozaśc u Litwie jašče doūha žyla. Urešcie 25 hadoū tamu było tam zanawana „Tawarystwa Ćwiarozaści”, akoje pracuje až da siaňnia. Zachadami hetaha tawarystwa ciapier u Niez. Litwie praca Ćwiarozaści prawodzicca brz Kaścioł, presu, arhanizacyju, skoły, konferencyi, schody, lekcyi, wystaŭki i h. d. Ciapier tawarystwa hetawa wydaje dla darosłych tydniowik „Sarzyba” (Straż), naukowy žurnal „Alkoholizmo pagrindai” (Asnowy Alkoholizmu) i dla dziecięczej „Žvaigždute” (Zorka). Aprača hetaha „Tawarystwa Ćwiarozaści” robić zachady, kab liouski őrad wydaū zakony, jakija bra-ili-b u wabaronu siemj alkaholikau i ch majemaśc i kab toj-ža őrad pamoh tawarystwu zbudawać dla alkaholikaū sanatoryju-lakarniu.

U 75-tyja ūhodki śmierci biskupa Valančius'a i ū 25 yja ūhodki zakładaźinaū „Tawarystwa Ćwiarozaści” ū kancy 1933 h. ū Koūnie byū sklikany pieršy kanhres starońnikaū ćwiarozaści. Na kanhresie byli prysutnyja: biskupy, ksianzy, profesary uniwersytetu i duža mnoha tak ludziej. Miž inšym kanhres pryniau hetkija rezalucyi: 1) rabić zachady, kab jaknajchutcej byū wydany zakon, jaki spyniuby pjanstwa, 2) kab wučyciali ū škołach hadawali młodź u duchu ćwiarozaści i arhani-zawali hurtki ćwiaroźnikaū, 3) wyhaniać alkahol z usiakich haścin, 4) barroccu z tajnym wyrabam alkaholu i z pradažaj jaho, 5) kab padčas „Tydnia Ćwiarozaści” zusim nie pradawali alkaholnych napitkaū, 6) kiraūniki možadzi pawinny paznajomicca z tym, ja-koje maje značeńie ū wychawańi dziaciej pjanstwa i ćwiarozaśc, 7) ksianzy pawinny rabić statystyku, paka-zwaujučuju pałažeńie pjanstwa i ćwiarozaści ū parafii, apiačawacca ćwiaroźnikami i zakładać bractwy ćwiarozaści.

Z nahody kanhresu ū Koūnie byla tak-ža naładżana wystaūka. Tam było pakazana, jak pryhataūlač ježu, kab ludzi mienš pili, jakuju suwiaź alkahol maje z prastupkami ludziej, jak jon askablaje wieru, nišča zdaroúje, wyciskaje ludzkuju kroū, ślozy i nišča ūwieś kraj. Taksama na wystaūcy było pakazana, jak wyrablač roznyja napitki biez alkaholu..."

Jak baćym, my bielarusy sapraūdy
šmat čaho karysnaha možam nawučycza
na niwie ćwiarozaści ad susiedniaha
nam litoūskaha narodu.

M. K.

МЫ И ЯНЫ.

Яшчэ съвежа ў памяці многіх,
як нядайна польскі народ, разарваны і прыгнечаны варожымі сіламі,
рваўся да незалежнага жыцця і
ўтварэнья самастойнае дзяржавы.
Гэраічнае змаганье польскага на-
роду за свае права выклікала глы-
бокое спачуцьцё сярод цывіліза-
ных народаў съвету. Асабліва спа-
гадалі яму славянскія народы, якія
гэтак сама цярпелі ў чужацкае ня-
волі. Аружныя паўстаны польска-
га народу, разыходзячыся голасным
рэхам па славянскіх землях, будзілі
адвагу і веру ў паняволеных славян-
скіх братох. І ня дзіве, калі наш
слаўны паўстанец Кастусь Каліноў-
скі, б'ючыся побач з палякамі, зма-
гаўся за волю і незалежнасць сваей
Бацькаўшчыны. А колькі-ж гары-
чых сэрцаў і съветлых галоў, сёнь-
ня нікому няведамых палягло ў паў-
станчых радох за туго-ж Маці Бе-
ларусь-Літву, ідучы за сваім атама-
нам, для нас несьмяротным — Ка-
ліноўскім. І хая паўстаны былі
задушаны перамогшою грубою сі-
лаю, аднак ані съмерць на шыбель-
ніцах і ссылкі на катаргі не запу-
жалі змагароў і ня спынілі іхнае
барацьбы за съветлья ідэалы вы-
звалення паняволеных народаў.
Пахаваўшы зброю ад перамогшага
і разьюшанага маскаля для сваіх
патомных, ня зморанна распачалі
работу, мо' і больш важную, як
аружнае змаганье, — пашыраючы
съведамасць сярод гаротнага се-
ляніна і работніка. І калі вялікі сын
нашае Бацькаўшчыны — Міцкевіч
— заклікаў сваім чароўным словам
у польскасце мове народ да веры і
трываласці, дык паслья тое-ж ра-
білі ўжо ў беларускае мове нашыя
слаўныя песніяры Бурачок і Мар-

цінкевіч. І здавалася, што гарманій-нае сужыцьцё паляка з беларусом ніколі не засмуціцца, бо маючи перед сабою супольнага ворага, лепшыя сыны Польшчы працавалі з лепшымі сынамі Беларуска-Літоўскае Старонкі. І ў бурлівый дні расейскае рэвалюцыі 1905 году, калі зазіялі першыя праменныі свабоды, гінуў беларус побач з паляком, росячы сваёй крыўей рэвалюцыйная барыкады. Біліся і гінулі разам, бо лучыла гэтых славянскіх братоў супольнасць ідэалаў — воля і незалежнасць. Уміраючы на барыкадах, гіучы ў сырых казэматах і лютае сібірскае катарзе, закладалі трывалы фундамант згоды і прыязыні на будучыню.

Але нядоўга зіяла сонца свабоды. Чорная рэакцыя, бязылітасна задушыўшая рэвалюцыю, засланіла сонца цёмнымі хмарамі. І гэтая цёмныя хмары пачалі завалакаваць і беларуска-польскае сужыцьцё. Паміж дзівёх варожых сілаў апынуўся беларускі адраджэнскі рух. Расейская чорная сотня ў асобах „тоже бѣлорусса“ Солоневіча ў Вільні і „истинно-рускага“ Шмідта ў Менску — з аднае стараны і „тутэйшага“ пана-абшарніка — з другой, бачылі ў праявах беларускага вызваленчага руху бунт. Калі щтаб „усердствуючых“ Солоневічей і Шмідтов у гэным „бунце“ бачыў „польскую ингригу“, мающую на мэце апалаічванье і далучынне „искони русских земель съверозападнага края“ да будучае польскае дзяржавы, дык панска-абшарніцкія мазгі ўглядалі у вызваленчae працы сапраўдны бунт, датуль пакорнага белага нявольніка-беларускага селяніна. Калі лепшыя сыны паняволенай Польшчы — польская дэмократыя — і былі пакуль што верны дружбе беларусу, дык

польская эндэцыя і, ішоўшы на яе павадку, польскі клер ненавідзеі беларускае адраджэнне, аплёвываючы ўсё тое, што было съвятым для беларускага народу. Мары аб границах 72 году, у якіх жадалі бачыць будучую Польшчу, не давалі ім супакою. Адкідаючы этнографічныя прынцыпы, ня лічучыся з узростам нацыянальнае съведамасці, пёрліся пад Москву, уважаючы Беларуска-Літоўскія землі за „*rdzenne polskie kresy*”, насельніцтва якіх паводле шовіністычнае думкі розынілася ад палякоў толькі *„gwarą”*. Добра сарганізаваная пры помачы клеру, поўная дастаткаў, тагачасная эндэцыя, адкідаючы романтызм, консэквэнтна праводзіла праз двары, тайныя школы і касьцёл полёнізацыю беларускага сялянства. Гэта яны ў супалцы з палякуючымі ксяндзамі *„ахрысьцілі”* каталіка беларуса ў „польскую веру”, а мову беларускую зъвялі да простае” — хамскае, каб яе абрыйдзіць.

Але і польская дэмокрацыя —
лепшыя сыны Польшчы, — у меру
ўзросту нацыянальнае съведамасьці
беларускага народу, пакрысе па-
чалі пераглядаць свае адносіны да
беларускaes проблемы. Калі спачат-
ку разглядаўся беларускі адраджэн-
скі рух, як нешта бязладнае і без-
надзейна слабое, зрадзіўшася ў
галавах беларускае народніцкае
інтэлігенцыі, дык польская дэмок-
рацыя ў імя „дэмократычных прын-
цыпаў“ толеравала праявы бела-
рускага руху, яшчэ няшкодзячага
польскае палітычнае думцы і да-
памагаўшага хоць і ў незначнае
меры аслабляць Расею. Але пасля,
калі беларускае адраджэнне па-
чало прыбіраць рэальныя формы,
выяўляючы незалежніцкія імкнен-
ні беларускага народу, ідуучы ўжо

Z Sojmu i Senatu.

Polskaja sojmawaja apazycyja pa-
šla boju pačala rukami machać. Soj-
mawaja bolšaść (B.B.) u minułym
m-cy skarystała z niesharhanizawanaści
dy raspoüzłaści sojmawaj apazycyi i
prawiała nowuju konstytucyju. Apaz-
ycyjnyja pasły abo nia byli na hetym
pasiedžańni Sojmu, abo budućy ū War-
świe zaniaty byli swaimi sprawami.
Dziela hetaha ū Sojmie padčas hała-
sawańnia za zmienu konstytucyi było
stolki pasłoū, što Klub B.B. stanawiū
adpawiedny lik hałasoū, kab zmianic
Konstytucyju i Konstytucyju zmianili.
Ciapierža apazycyja ahledzilasia i pa-
čynaje damahacca pierahladu hetaj
sprawy, kab dabicca pierahałasawańnia
Konstytucyi; apazycyja tady užo sa-
brałasia-b na hałasawańnie i ū Klubie
B.B. nie chapiła-b adpawiednaha liku
hałasoū dziela zmieny Konstytucyi.
U hetaj sprawie na apošnim pasie-
džańni Sojmu z boku apazycyi byli
prapanowy skasawańnia niekatorych
pastanoū hałasawańnia za zmienu Kon-
stytucyi dziela taho, što zmieni Kon-
stytucyi prawiedziena niefarmalna.
Ale darmo, prapanowa heta hałasami
B.B. adkinuta.

Na pasiedžańi senackaj Komisii ministar zahraničn. spraў Bek skazaў pramowu, u jakoj padsumawaū zda- bycy polskaj zahraničnaj palityhi. Z asabliwym zadawaleńiem min. Bek zaznačyū wažnaśc dla Polšcy faktu zbliżeńia z Sawietamii i z Niamiečzynaj.

Hitler ab Piłsudzkim

i polska-niemieckim dahawory.

Pašla zaklučenia miž Polščaj i Niamieččynaj dahoworu ab nienapadańi praz 10 hadoū, kancler Niamiečyny Hitler skazaū u Rejchstahu pramowu, u jakoj miž inšym zajawiū, što Niamieččyna i Polšč musiać zhadzicca z faktam, što žyuć u susiedztwie. Niamiecki úrad, z wiedama pa-wadyra polskaha narodu, maršała J. Piłsudzkaha, zaprapanaū polskamu úradu pačać pierahawory, jakija dawiali da zaklučenia dahoworu. Niamiecki narod witaje heny dahowor i wyjaūlaje achwotu supracoūnictwa z Polščaj tak že i ū ekanamičnaj halinie.

Nr. 1 (10).

STUDENSKAJA TRYBUNA

11.II.1934.

Palityčny twar biełaruskaha studenstva.

Viedama z navukovaj literatury, asabliwaž praūna-palityčnaj, a tak-ža z obserwacyi ruchaū i historyi naro-daū, što evolucyja ich pavoli idzie ū kirunku nacyjanalnaj individualizaci.

U pieršym numary „Studenskaj Trybuny“ my skazali, što ū sensie palityčnych aspiracyjaū my staim na platformie aktu 25 ha sakavika 1918 h. heta znača—ideałam našym jośc Vola-ja i Niezaležnaja Bielaruš uva ūsich jaje etnohrafičnych hranicach. Akt 25 ha sakavika—hetaž vyráženie voli i asnaūných žadańiaū biełaruskaha narodu, jośc jon pačvierdžaniem žyci-cioj vraudy—individualizacyi biełaruskaha narodu. Dzieła zachavańia svajej individualiści biełaruski narod musi zdobyć palityčnuje niezaležnaśc.

Na žal, nia ūsio biełaruskaje studenstva viedaje ab hetaj praudzie. I heta zusim zrazumieła. Biel. stud. žycio — hetaž adbitak žycia i padziejaū starejšaha biełaruskaha hramadzianstva, jano jośc refleksam biełuskah ruchu ahułam.

U biełuskim ruchu, dziakujučy histaryčnym i hieohrafičnym umovam,—dziakujučy, skazać-by buferamu pałažeńiu biełaruskaha narodu, hdzie stykajucca dźvie mahutnyja kultury i cywilizacyi—Uschod i Zachod,— u biełuskim ruchu, paútarajem, ad samaha pačatku, u sensie palityčnym, znachodziać miejsca try asnaūnja kirunki, try arjentacyi, imienna: maskoūska-biełarski, polska-biełarski i čysta biełarski. Pieršja dva kirunki apirajuć realizacyju svaich palityčnych imknieńiaū na čužych siłach (Maskva, Varšava), jakija, vraudu kažučy, bolš zainteresavany ū ašlabiešni biełaruskaha narodu i jahonych imknieńiaū, čym u pomačy dla hetahaž biełaruskaha narodu. Treci kirunka—biełarski arjentujecca na svoj narod, budzić jaho z doúha-viakovaj špiački, niščyć u im zakaraniešuju viakami psycholohiju niavolnictva, rodzić u im nacyjanalnuju ambicyju i honar—i hetym samym tvoryci siłu, na jakoj apiraje svajej niezaležnickija imknieńi. Aproč hetaha, apirajecca jon na družbie pakryudžanych z boku silnych hetahaž svetu narodach. Hety kirunki,

panašamu, pravidłowy. Jon-ža maje adbitak u akcie 25 ha sakavika.

U zaležnaści ad času, palityčnej konjunktury i ahułnych tendencyjaū, hetya kirunki mianiajuć swaju siłu. Jasna reč, paskolki histaryčnyja, po- lityčnyja i hieohraficyja ūmovy žycia našaha biełaruskaha narodu nia- zmieniacca, hetya kirunki buduć u biełuskim ruchu tryvać.

Ad časoū Hramady nabiraū siły i značeńia kirunak maskoūska-balšavicki. Siahońnia taksoma hipnoza Hramady jašče tryvaje ū biełuskich huščach. Apošnja antybielarskija padziei ū B.SSR peüniež vykličać u biełuskich huščach z hramadzūskim maskoūska-balšavickim hipnozam adpivednuju reakcyu i čvirozaśc. Sia- rod biełaruskaha studenstva hety ki- runak, z małym vyniatkom, nia mieū i tymbolš ciapier nia maje posłuchu. Dokazam hetaha—Biełarski Studen- ski Sajuz u Vilni (i ABSA—Abjed- nańie Biełarskich Studenskich Arha- nizacyjaū), jaki trymajecca, pamima svajho radykalizmu, niezaležnickaj li- ni i ū hetym sensie pakryvajecca z trecim—biełuskim kirunkam. Druhi kirunka—biełarska-polski—prosta- čuć vegetuje. Siarod biełaruskaha studenstva jon znachodzić posłuch tolki ū tak zvanych konjunkturystau, dokazam čaho—skompromitavanaja dašcentu Kl Scorynia.

Treci kirunka u sučasnaści nabi- raje siły. Studenstva biełarskaje, z małym vyniatkom, jaho trymajecca.

Voś bolš mienš ahułny narys pa- lityčnych tendencyjaū u biełuskim ruchu i ich adbitak u biełuskim stu- denstwie.

Niezaležnaje biełaruskaje hramadzianstva i studenstva, vykonvajučy svaju pryožu i histaryčnuju rolu, asabliwa siahońnia, kali pieražyvajem ciažkija i pieražomnyja časy, pavinna vykazać hart ducha i siłu pierakana- niaū, pavinna skonsolidavać svaje nacyjanalnyja i niezaležnickija siły. A stu- denstva biełaruskaje ū asobnaści pavin- na ab hetym pamiatka, —kab naležna vykanać svaje histaryčnaje paslańic- tva pierad Baćkaūščynaj—Biełarskaj

džioch trecich zusim rožnicca ad dekretnaj „reformy.“

Dalej lektar pierachodzie da sa- moħa dekretu i navukova ražbiraje pravedzienja im žmieny, jak na da- lani pakazyvoje ūsiu ich z hledzišča biełaruskaje movy niapravilnaśc i škod- naśc. Naprykład viedamaka balšavicka pavadyra, pavodle dekretu, mo- žna nažvać Trockim, ale zamak u Tro- kach, voziery tam-ža, karemaū, ahu- rki i inšja nia možam hetak nažvać, ale treba zvać parasijsku — trockki zamak, trokskija voziery i h. d.

Usie zroblenyja dekretam žmieny biełuskaj hramatyki hruba narušaūč hałońnyja asabliwaści biełaruskaje movy; usie hetya žmieny zblížaće, a časta zusim utassamlajuć biełaruskija hramatyčnyja asabliwaści z adpived- nymi asabliwaściami movy rasiejskaje. Dekret nia tolki nie palahyū narod- nym masam i škole vučeśnie biełar- uskaj pišmiennaści, ale naadvarot — stvaryū u hetym vializarnyja piersko- dy, bo kab navučycca havaryć i pi- sać pabiełarsku, pavodle žmienienaje hramatyki, treba ūpierad u vialikaj miery navučycca parasijsku. Adzinaj metaj reformy jośc rusyfikacya.

U dyskusii siabry T-va zhadžaj- cysia z lektaram padčyrkivali jašče ad siabie niapravilnaśc i škodnaśc dekret- nych žmienau biełuskaj hramatyki i ich vylučna rusyfikacyjn charaktar.

Z abaronu dekretu vystupili tol- ki dva hošci T-va. Adzin z ich kazaū ab usim, uspaminaū Madryt i Bucha- ru, ale ničahusieki nie kazaū ab sa- maj reformie. Jon zaklikau T-va być tolerantnym da „refarmatařu.“ Za het- ta dastaū ad lektara dobrý adkaz, što niachaj z svaim zaklikam žvierniecca da maskoūskich aútorau „reforniy“, bo nie biełarusy ich za „reformu“ sa- dziać u turmy, mučaće, vysylajuć na Sałoūki i h. p., a jany hetu robiać z biełarusami za toje, što hetya nia mohuć pryznać ichnaje „reformy.“

Mr. S. Paūlovič kazaū ab patre- bie reformy naahuł, chočačy stvaryc uražańie ab patrebie „reformy“ praviedzienaj maskoūcami 28.VIII.33 h. Baranu tak-ža hr. Paūlovič ananimna- ha abarońnika ū „Letanice“ maskoū- skaje „reformy.“

Referat lektara 28.I.34 h. byū pašviacany razhlađu baraćby biełarsau u BSSR. proci nakidańia im siłkom maskoūcami sfalsavanaj biełuskaj hramatyki. Pavodle słowa aútorau reformy i ichnich słuħu biełuskija komunisty ū BSSR. „padniāl“ „vyćio, hałašeńie, kryk,“ prajavili „šalonju złość“ proci abažiečanaj maskoūski- mi šovinistymi hramatyki biełuskaje movy. Navukovic.

Chronika.

U Vilni nadoviačy vyšaū pier- šy numer časopisi p. z. „Biełaruš prácy,“ aficyjalnym redaktaram i vydaū- com jakojo jośc student-biełarsk. S. Sa- roka. Z hetaha numaru časopisi možna atrymać uražańie, što k. S. Saro- ka — jak-by inspiravany čužoj varožaj da biełarsu ū rukoj — choča ū svajej biežhraničnaj zarazumiešači rasačać novuju eru ū biełuskim ruchu, —choča ū im pravieści sanacyju i stava- ryć biełarski pozytyvizm. Da dastu- lešsiaj pracy i zdabytku u biełarsu ū adnosicca jon z poūnej negacyjaj, a ūsiūm dasiulešnemu biežhaloū ū biełuskim ruchu „vinavaty“ pavady- ry hetaha ruchu, a nia silnyja hetaha svietu, a kali chodzić ab polskija ūla- dy, to jany, aproč kolišnich endeckich Hrabskich i Dmoúskich,—jak z časopi- si vidać,—całkom Sarokaj apraūdany!

U tymža numary časopisi znachodzim źmat zapalnych słōu, frazeolohii, histeryčnaha kryku. Numar hety jośc dokazam ignorancyi praūna-polityčna- ha pałažeńia biełarsau u Polšcy, abjavam nierzumiešnja patreby kon- solidacyi biełarskich siłau, naadvarot jośc ich rašciarušyvańiem, —dalej jośc jon anarchišnym vybucham nie- pačytalnaha ū sensie polityčnym i zara- zumiešla studenta, urešie jośc bu- kietam i polityčnym reveransam pie-

Šw. P. P. PIARŠUKIEVIČ

Dnia 4 ha śniežnia m. h. u vlos- cy Papłavoch, Niehnievickaj hminy, Navahradzkah pavietu, pamior Piatro Piarsukievič, siabra Bielarskaha Studenskaha Sajuzu pry U. S. B. u Vilni, student 4 ha kursu matematyczna-pry- rodznaūčaha fakultetu.

Karotkaje žycio našaha siabry— heta baračba za lepšoje zaūtra Bielaruskaha Narodu.

Radziūšia ū sialanskaj siamji ū 1910 hodzie ū Papłavoch. Budučy vučiam Navahradzkaj Bielarskaj Himnazii vyznačaūsia, jak adzin z naj- lepých matematykau. Hramadzkuju pracu rasačau jašče ū himnazi. Z vialikaj achvotaj horniecca da arhanizavańia kancertau i pradsta- leńiaū u vakolicach Navahradku. Pier- šja Jaho pačynańi spatkala samachodovaja katastrofa, u jakoj Jon faktyna i padarau svajo zdarouje. U vo- sieni 1930 h. pastupiū u Vilenski Uni- versitet, dziec vyciūsia da 1933—34 akademicka hodu. Z pačatku 3-ha kursu pačynańecca ū systematyczaje praca siabry Piatra na vloscy na kul- turna-ašvietnaj nivie. Jak haračy ad- radženiec, z vialikaj achvotaj i pačuć- ciom hramadzka abaviażku vyja- dżaje z inšym siabrami ū śniežni 1932 h. ū Biełastočnyu, dziec praz uvieś čas Kaladnich vakacyjaū čytaje referaty ū hurtkoch T.B.Š., vykładaje matematyku i fiziku na sarhanizava- nych viačernich zaniatkach dla daros- lyh, prymaje aktyūny ūdziel u ładžań- ni pradstauleńiaū u Biełostoku. Nia hledziczy na paharšeńie zdarouja, Jon nie škaduje enerhii i ūsimi silami starajecca padzallicca zdabytaju vieda- ju z svaimi bratami—sarmiažnikami. Pierad vyjezdam u Biełastočnyu s. Piatro byū vybrany ū kancy listapada tahož hodu ū Urad Biel. Stud. Sajuzu, dziec praz uvieś 1932 33 akademicki- ny hod spaūniaū funkcyju sekret ra.

Letnja vakacyi 1933 h.—heta peryjad najbolšaha napružańia pracy siabry Piatra, heta apošnja, ale naj- vialikšaja Jaho zasluha na hruncie pa- šyreńia ašvieti i mastactva starod sialanstva. Dziakujučy Jamu tolki ū- varušyliśia dramaūšyja vioski Niehnie- vickaj, Ščarsouškaj i Karelickaj hmi- naū. Pamima biazupynnych piersko- d i vialikich trudnaściaū na rožnym kro- ku, Jon za adno leta zdoleū sarhan- zavać bolš 6 cioc h pradstauleńiaū i 8-mi referataū ad imia Biel. Stud. Sajuzu. Tut my bačym Jaho, jak pre- lehent, artysta, režysora, dekaratara i h. d. Ab zainterasaveńi i karyści hetaj pracy ūdziečyć mnoga ličneja prysutnaśc sialanstva na referatach i spektaklach.

Čujučsia velmi słabym na zda- roū i dzieła materjalnych pryczyn, zvolniūsia siabry Piatro na hod z uni- versytetu. Adnak nia moh zharnušy ruki spakojna adpačyvać. Nadnarmal- nymi vysiłkam zlodziū siabry Piatro jašče pradstauleńi u v. Ščorsach i v. Zapoli.

Z mięj uśmieškaj, z wiečnym hu- marom i badzioraściu staić pierad nami hety małdy adradženiec i bara- čit, zdajecca, čujucca słovy, jakij Jon časta paútarau:

....I budzie ūnukam panavańie.

Tam, dziec siahońnia płača dzied.

Pachavany siabry Piatro na Niehnievickich mohilékach. Chaj budzie pu- cham dla Ciabie, Darahi Piatro, rod- naja ziamielka. A Tvaia baračbianaja i achviarnaja służba dla spravy Adra- dženija Svajho Narodu chaj budzie prykładam dla ūsich Biełarsau!

A. S.

rad polskimi ūładami, za što hetya ūłady pavinny byli b Saroku „dobrze vynagrodzić.“ Dobra toje, što k. S. Saro- ka ū svajej hetkaj „pracy“, jak da- viedvajemsia, jośc z boku niezaležna- ha biełuskaj studenstva adzinokim, a Skarynicy, peüniež, mohuć jahon- namu vystupleniu, kali nie zajzdro- cić, to prynamsia aklaskivać...